

ตะเกียงแบบอาเล็กซานเดรียที่พังคัก (ประเทศไทย)

ของศาสตราจารย์ Charles Picard

ม.จ. สุกัทรติศ ดิศกุล เรียบเรียง

ศาสตราจารย์ Ch. Picard ได้เขียนบทความเรื่องตะเกียงสมัยอียิปต์ ซึ่งค้นพบที่ตำบลพังคักในประเทศไทยลงเป็นภาษาฝรั่งเศส ตพิมพ์ในวารสาร Artibus Asiae, Vol. XVIII, 2 ซึ่งจะขอเก็บเนื้อความมาแปลดูกันดังต่อไปนี้

ตะเกียงสมัยอียิปต์ของศาสตราจารย์ G. Coedès เป็นผู้เขียนขึ้นเป็นคนแรก ตพิมพ์ใน Journal of the Siam Society, Vol. XXI, Pt. 2 บทความของ ศ. Picard มีที่ผิดอยู่ตาม และขัดแย้งกับบทความของ ศ. Coedès ดังจะ

ขอนำมาเตือนให้ฟัง

ศ. Picard กล่าวว่าตะเกียงที่พังคักเป็นแบบที่หาขึ้น ณ เมืองอาเล็กซานเดรีย ในประเทศอียิปต์ ในสมัยปโตเลเม คือสมัยที่ชาวกรีกเข้าปกครองประเทศอียิปต์ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๒๐-๕๑๓ เหตุที่ตะเกียงนี้คงมีอายุอยู่ก่อนคริสต์กาล คือก่อนพุทธศตวรรษที่ ๑๖ เป็นแน่ ทั้งนี้ ศ. Picard ได้อ้างถึงภาพสลักรูปหน้าชายชรา คือเทพเจ้า Silenus ซึ่งสลักอยู่บนฝาที่เบ็ดได้นามัน หนานมเภาอวยเป็นเครื่องหมายของเทพเจ้า Dionysus ผู้เป็นเทพเจ้าแห่งเหล้าองุ่น ศ. Picard กล่าวว่า สลักการเคารพบูชา Dionysus นั้นแพร่หลายอยู่ในประเทศอียิปต์ ตั้งแต่สมัยปโตเลเมลงมา เหตุที่จริงเป็นพยานออกอย่างหนึ่งว่าตะเกียงนี้คงจะได้สร้างขึ้นในสมัยนั้น

ในตอนนี้ ศ. Picard ได้แสดงความคิดเห็นแตกต่างกับ ศ. Coedès คือ ศ. Coedès ได้กล่าวว่าตะเกียงนี้คงจะสร้างขึ้นในทศวรรษที่เพราะเหตุว่ารูปปลา dolphin ที่อยู่บนตัวถอย นอกจากจะใช้เป็นเครื่องหมายของเมืองที่ถอย

ตะเกียงสมัยอียิปต์ ซึ่งค้นพบที่ตำบลพังคัก จังหวัดกาญจนบุรี

พ.ศ. ๒๕๐๐

ตะเกียงแบบอาเล็กซานเดรียที่พังตก

๔๗

รมทะเลแดง ยังถือกันว่าเป็นพาหนะที่จะนำ
ผู้ทพระเจ้าได้ประทานความเป็นผู้ไม่ตาย ให้
ไปยังเกาะแห่งความสงบสุขด้วย นอกจากนี้
Silenus เองก็เป็นลูกของแผ่นดิน และเกี่ยวข้องกับ
กิจการพิธีในการศพ ศ. Picard ยอมรับ
ความหมายของปลา dolphin แต่กล่าวว่า
Silenus นามชื่อเสียงในการเป็นทวารเอก
ของ Dionysus ยิ่งกว่า และยังเป็นทวารเอก
ของ Dionysus ในการยกทัพไปอินเดียด้วย
ศ. Picard กล่าวว่าถ้าตะเกียงโรมันที่พังตก
นี้ใช้สำหรับแขวนในที่ตั้งศพจริง ก็คงจะไม่
ได้เป็นต้นตอที่ตั้งออกมานอกประเทศ และ
คงจะไม่ได้พบกันในประเทศไทยแน่นอน

ต่อจากนั้น ศ. Picard ได้กล่าวยืนยัน
ถึงการที่ตะเกียงโรมันนี้ได้เดินทางมาจาก
ประเทศอียิปต์ โดยเทียบเคียงกับตะเกียง
แบบ copte ในประเทศอียิปต์เลขที่ E. II. 685
ในพิพิธภัณฑ์ Louvre กรุงปารีส ศ. Picard
กล่าวว่า ตะเกียงที่พังตกนี้คงเก่ากว่าตะเกียง
copte ในพิพิธภัณฑ์ Louvre เพราะตาม
ตะเกียง copte มีตลอดสายเป็นรูปพรรณพฤกษา
มากกว่า ตะเกียงแบบนี้พบที่แพร่หลายกัน
ทั่วไปในแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

ศ. Picard กล่าวว่าในสมัย ปโตเดเม
ได้มีการค้าขายอย่างกว้างขวาง ไปจนถึง
ประเทศอาฟานิสถาน และแคว้นอินเดีย
เมืองอาเล็กซานเดรียในประเทศอียิปต์ได้มี
ส่วนสำคัญในการค้าขายสมัยนั้น ศ. Picard ได้
กล่าวอ้างข้อความที่ ศ. Coedès ได้กล่าว
ไว้แล้วว่า ภายหลังที่พระเจ้าอาเล็กซานเดรีย
ได้บุกกรเข้ามาในประเทศอินเดียราวต้นพุทธ
ศตวรรษที่ ๓ แล้ว ก็เกิดการการค้าขายทางเรือ
อย่างกว้างขวางระหว่างเมืองอาเล็กซานเดรีย
ในประเทศอียิปต์ ประเทศอินเดีย และภาค
ตะวันออกไกล

ท้ายสุด ศ. Picard กล่าวว่า ที่มณฑล
ซอင့်ตั้งยวี่ เมืองซออาเล็กซานเดรีย ดังที่
ปรากฏอยู่ในหนังสือทางพุทธศาสนา น่าจะ
เป็นเมืองอาเล็กซานเดรียในประเทศอียิปต์นั้น
ก็เป็นของขนาดคล้ายเหมือนกัน ศ. Picard
กล่าวว่า ตะเกียงสมัยพุทธชน คงมาในสมัย
ปโตเดเม (พ.ศ. ๒๒๐-๕๓๓) ก่อนหน้าที่
จะมีคณะทูตโรมันไปยังประเทศจีนใน พ.ศ.
๗๐๘ ดังที่ ศ. Coedès ได้กล่าวไว้ การค้นพบ
โบราณวัตถุที่เมืองออกเคียวในแคว้นโคชิน
ไชนาและในประเทศอินเดียเอง ก็ดูจะสนับสนุน
ความชอบ.